

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

จุดประสงค์การเรียนรู้

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แบบฝึกหัดที่ 1

การเผยแผ่และการนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

การเผยแผ่และนับถือพระพุทธศาสนาในทวีปเอเชีย

แบบฝึกหัดที่ 2

การเผยแผ่และการนับถือพระพุทธศาสนาในทวีปยุโรป

แบบฝึกหัดที่ 3

การเผยแผ่และการนับถือพระพุทธศาสนาในทวีปอเมริกาเหนือ

แบบฝึกหัดที่ 4

การเผยแผ่และการนับถือพระพุทธศาสนาในทวีปออสเตรเลียและทวีปแอฟริกา

แบบฝึกหัดที่ 5

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

แบบทดสอบหลังเรียน

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 1

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 2

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 3

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 4

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 5

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

แบบสรุปผลการเรียนของนักเรียน

สาระสำคัญ

ภายหลังการสังคายนาครั้งที่ 3 ในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นต้นมา พระพุทธศาสนาก็ได้เผยแผ่ไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งในทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปออสเตรเลีย และอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงเป็นผลให้พระพุทธศาสนามีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อชาวโลก ไม่ใช่เฉพาะทางด้านจิตใจเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญต่อสังคมของมวลมนุษย์ในฐานะที่ช่วยสร้างอารยธรรมและความสงบสุขให้แก่ชาวโลกอีกด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เปรียบเทียบแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยโบราณและแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยปัจจุบันได้
2. อธิบายแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้
3. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่ชาวโลกได้
4. วิเคราะห์การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ปฏิบัติในการสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขของตนเองและสังคมได้

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจ
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 15 ข้อ เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน
3. ศึกษาเนื้อหาทุกหน้าตามลำดับ
4. ทำแบบฝึกหัดลงในกระดาษคำตอบ
5. ตรวจสอบคำตอบจากแบบเฉลยคำตอบในภาคผนวก ข้อใดที่นักเรียนตอบผิดให้ย้อนกลับไปศึกษาเนื้อหาอีกครั้ง แล้วตอบคำถามใหม่
6. เมื่อศึกษาเนื้อหาและตอบคำถามครบทุกแบบฝึกหัดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 15 ข้อ
7. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนในภาคผนวก
8. นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาเปรียบเทียบกัน เพื่อตรวจสอบการพัฒนา

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	แบบทดสอบก่อนเรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ส 32101		หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา		

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

- ในสมัยโบราณการจะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ใดมากที่สุด
 - สมาคมชาวพุทธ
 - จำนวนพระสงฆ์
 - องค์พระมหากษัตริย์
 - กลุ่มอุบาสก อุบาสิกา
- การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยปัจจุบันให้ประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งใด
 - ประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ รวมกลุ่มกัน
 - ชาวพุทธทุกคนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 - ผู้นำของประเทศต่างๆ นับถือพระพุทธศาสนาและประกาศให้ประชาชนปฏิบัติตาม
 - ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเห็นคุณค่าในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์การเพื่อทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา
- สมาคมใดของประเทศอินเดียที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - สมาคมมหาโพธิ์
 - สมาคมบาลีปกรณ์
 - สมาคมพระธรรมทูต
 - สหพันธ์พระพุทธศาสนา
- พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระธรรมทูตองค์ใดไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริเวณดินแดนประเทศเนปาล ลิกขิม และภูฏาน ในปัจจุบัน
 - พระโสณะเถระ
 - พระอุตตรเถระ
 - พระมัชฌิมเถระ
 - พระธรรมรักษ์เถระ

5. ก่อนที่ทิเบตจะถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน พระพุทธศาสนานิกายใดที่ได้รับการเคารพนับถือในทิเบตมากที่สุด
 - ก. นิกายยิมมา
 - ข. นิกายสาภยะ
 - ค. นิกายเคลุกปะ
 - ง. นิกายการคยปะ
6. กษัตริย์พระองค์ใดที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระเจ้าอโศกมหาราชของประเทศจีน
 - ก. พระเจ้าฮั่นเม่งเต้
 - ข. พระเจ้าเหลียงบูตี้
 - ค. พระเจ้าหงวนสีโจ้ว
 - ง. จักรพรรดิฉินซื่อ่งเต้
7. ข้อความใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศจีนในปัจจุบัน
 - ก. ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นหลักสำคัญควบคู่ไปกับพระพุทธศาสนา
 - ข. ชาวจีนนับถือพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า
 - ค. รัฐบาลชุดปัจจุบันประกาศให้ประชาชนยกเลิกการนับถือพระพุทธศาสนา
 - ง. ประชาชนจีนนับถือพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลามและลัทธิขงจื้อ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน
8. ปัจจุบันนี้ บริเวณใดในคาบสมุทรเกาหลีที่มีพุทธศาสนิกชนอาศัยอยู่มากที่สุด
 - ก. ตอนใต้
 - ข. ตอนเหนือ
 - ค. ตอนกลาง
 - ง. ทางตะวันออกเฉียงเหนือ
9. ปัจจุบันชาวญี่ปุ่นนับถือพระพุทธศาสนานิกายใดเป็นจำนวนมาก
 - ก. นิกายเซน นิกายชินงอน นิกายสุชาวดี
 - ข. นิกายเถรวาท นิกายเซน นิกายชินงอน
 - ค. นิกายหินยาน นิกายมหายาน นิกายเซน
 - ง. นิกายมหายาน นิกายเถรวาท นิกายชินงอน
10. พระสงฆ์รูปใดมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศอังกฤษ
 - ก. พระเขมธัมโม
 - ข. พระธรรมรักษเถระ
 - ค. พระกาศยปมาตังคเถระ
 - ง. พระมหาธรรมรักจิตเถระ

11. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเยอรมนีตะวันตก ซึ่งดำเนินงานโดยเอกชนนั้นได้รับความร่วมมือจากพระภิกษุสงฆ์ประเทศใด
 - ก. ไทย ลาว พม่า
 - ข. ไทย จีน อินเดีย
 - ค. ศรีลังกา ไทย ทิเบต
 - ง. ศรีลังกา อินเดีย จีน
12. ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเนเธอร์แลนด์ ดำเนินงานโดยพระภิกษุสงฆ์จากประเทศใด
 - ก. พม่า ไทย จีน
 - ข. ไทย ศรีลังกา ญี่ปุ่น
 - ค. จีน อินเดีย ศรีลังกา
 - ง. ศรีลังกา พม่า อินเดีย
13. ปัจจุบันพระพุทธศาสนานิกายใดสามารถประดิษฐานได้อย่างมั่นคงในประเทศสหรัฐอเมริกา
 - ก. นิกายมหายาน
 - ข. นิกายเถรวาท
 - ค. นิกายมหายานและนิกายเซน
 - ง. นิกายมหายานและนิกายเถรวาท
14. การนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศใดที่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มของชาวเอเชียเท่านั้น
 - ก. บราซิล
 - ข. อังกฤษ
 - ค. ออสเตรเลีย
 - ง. สหรัฐอเมริกา
15. พุทธสมาคมแห่งรัฐใดในประเทศออสเตรเลียที่มีบทบาทสำคัญ ในการติดต่อประสานงานกับองค์กรทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - ก. รัฐวิกตอเรีย
 - ข. รัฐแทสมาเนีย
 - ค. รัฐควีนส์แลนด์
 - ง. รัฐนิวเซาท์เวลส์ ั

ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

สาระสำคัญ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชั้นวรรณะ โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวายหรือมีความทุกข์ เพื่อดับค้ำหาความยากของมนุษย์อันเป็นต้นเหตุความทุกข์ พระพุทธศาสนามีวิธีการแห่งหลักธรรมคำสอนที่เป็นจุดแห่งความคิดมากมาย โดยอาศัยความศรัทธาเป็นพื้นฐานและมีปัญญาเป็นผลที่เกิดตามมา

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีความสำคัญมากมายหลายประเด็นมีหลักคำสอนสำหรับพัฒนาบุคคลให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดแห่งชีวิตบนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ท่านได้กำหนดข้อปฏิบัติในการฝึกฝนอบรมตน ด้วยการให้ละความชั่ว ประพฤติแต่ความดี และทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาตนนั้น ต้องเริ่มต้นด้วยมีศรัทธา คือมีความเชื่อที่ถูกต้องในหลักเหตุและผลโดยอาศัยปัญญาเข้าไปกำกับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ แต่การที่คนเราจะมีปัญญาได้นั้นตนเองก็ต้องรู้จักคิด รู้จักอบรมปัญญาให้เกิดขึ้น ด้วยการฟังจากบุคคลอื่นบ้าง จากการอ่านตำราบ้าง จากการคิดค้นด้วยตนเองบ้าง จากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทั่วไปบ้าง จากประสบการณ์ต่างๆ บ้าง เมื่อคนเรามีปัญญาความรอบรู้แล้ว จะสามารถใช้เป็นประทีปส่องทางไปสู่ความสำเร็จทั้งในด้านหน้าที่การงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน และยังสามารถที่จะพัฒนาจิตใจตนเองให้เข้าถึงความมีอิสรภาพอย่างแท้จริงอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้จิตหลุดพ้นจากการครอบงำของกิเลสและความทุกข์ทั้งปวงได้

พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

การพัฒนาศรัทธา

คำว่า “ศรัทธา” แปลว่า ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่ดีงามที่มีเหตุผลและผลไม่ใช่เชื่ออย่างมกมายโดยปราศจากการพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาของตนเอง ตัวอย่างของความมีศรัทธา คือ ท่านอุลลิสกหบดี ผู้เคยเลื่อมใสในครุณณ์นาฏบุตร มาก่อน ได้หันมาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยแสดงตนเป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิตตามที่ปรากฏในอุปาสิทวาทสูตร ว่า “พระพุทธองค์ได้ตรัสตักเตือนอุลลิสกหบดีให้พิจารณาด้วยสติปัญญาเสียก่อน เพราะเมื่อได้พิจารณาให้รอบคอบแล้ว จึงค่อยลงมือทำการดีโดยพระพุทธองค์ทรง

ดักเตือนให้ถวายบิณฑบาตแก่พวกนิครนถ์ที่มาสู่เรือนของตนไปตามปกติ เพราะตระกูลของท่าน อุบาสีเป็นตระกูลใหญ่ที่คนรู้จักมากเป็นเสมือนทำนน้ำสำหรับอาบ และดื่มกินของพวกนิครนถ์ทั้งหลายมาช้านานแล้ว ฝ่ายท่านอุบาสีคลุหบดี เมื่อได้ยินดังนั้น ก็ได้กราบทูลแสดงความเชื่อมั่นและเลื่อมใสในพระพุทธองค์ยิ่งขึ้น เพราะเมื่อก่อนนี้เคยได้ยินจากบุคคลอื่นที่กล่าวว่า “พระสมณโคดม ได้ชักชวนผู้คนให้ถวายทานแด่พระองค์ และพระสาวกท่านนั้นไม่ควรให้ทานแก่ผู้อื่น เพราะทานที่ถวายแด่พระองค์และพระสาวกท่านนั้นมีผลมากกว่าทานที่ให้แก่อื่น ไม่มีผลเลย แต่ตามความเป็นจริงที่ปรากฏชัด ก็คือ พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนให้ทำทานแก่พวกนิครนถ์และคนอื่นๆ ทั่วไปด้วย เพราะทานนั้นย่อมมีอานิสงส์แก่ผู้กระทำเหมือนกัน”

จากเรื่องนี้ ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาได้เปิดกว้างแก่บุคคลทุกชั้นวรรณะ โดยให้อิสระภาพและเสรีภาพในการตัดสินใจ คือ ให้ทุกคนพิจารณาด้วยปัญญาในสิ่งที่ปรากฏอยู่ เฉพาะหน้าให้ดีเสียก่อน แล้วจึงค่อยตัดสินใจกระทำลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักของการพัฒนาศรัทธา คือ ความเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลักของการพัฒนาศรัทธา คือ ความเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะต้องประกอบด้วยเหตุผลและมีสติปัญญาเข้าไปกำกับด้วย

ในหลักของความเชื่อนั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักไว้ในเกสปุตตสูตร ซึ่งบางที่เรียกว่า กาลามสูตร ตามชื่อหมู่บ้านของชาวกาลามชน นับว่าเป็นหลักความเชื่อที่ชาวพุทธทุกคนในยุคปัจจุบันนี้ควรให้ความสนใจศึกษาและนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อตัดสินใจปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อถือว่าผิดถูกอย่างไร

เมื่อสรุปความในพระพุทธโอวาทที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้แล้ว ผู้ศึกษาก็จะพบว่าพระพุทธองค์ทรงกำหนดหลักเกณฑ์ตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อไว้ 3 ประการ

1. ทรงให้พิจารณาด้วยสติปัญญาให้เห็นแจ้งประจักษ์ด้วยตนเองก่อน
2. ทรงให้อาศัยความเห็นของปราชญ์บัณฑิตเข้าประกอบด้วย
3. ทรงให้คำนึงถึงผลของการปฏิบัติว่าจะเกิดคุณหรือโทษ จะให้ความสุขหรือให้ความทุกข์ ถ้าเกิดผลไม่ดีก็ควรละเสีย แต่ถ้าเกิดผลดีก็ควรปฏิบัติต่อไป

อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งเหตุผล ย่อมสอนให้พุทธศาสนิกชนมิให้เชื่ออะไรง่ายๆ และไม่เชื่ออะไรอย่างมงาย พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธรู้จักสร้างสรรค์และพัฒนาศรัทธาที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในตนก่อน เพราะผู้ที่มีศรัทธาที่ได้รับการพัฒนาดีแล้ว ย่อมจะเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ และเชื่ออย่างมีเหตุผล สามารถจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในทุกๆ เรื่อง

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แนวทางการเผยแผ่ในสมัยโบราณ

พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล

หลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จไปโปรดพระปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี พระองค์ตรัสพระธรรมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นปฐมเทศนาเมื่อจบพระธรรมเทศนา ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลีมลทิน จึงเกิดขึ้นแก่พระโกณฑัญญะ จนทำให้บรรลुเป็นพระโสดาบัน พระโกณฑัญญะจึงกราบทูลขออุปสมบทในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งนับเป็นพระสงฆ์องค์แรกในโลก และพระรัตนตรัยจึงเกิดขึ้นในโลกเช่นกันในวันนั้น ต่อมา พระองค์ได้ทรงแสดงธรรมอื่น ๆ เพื่อโปรดพระปัญจวัคคีย์ที่เหลืออีก 4 องค์ จนบรรลुเป็นพระโสดาบันทั้งหมด หลังจากพระปัญจวัคคีย์บรรลุเป็นพระโสดาบันหมดแล้ว พระองค์ทรงแสดงธรรมอนัตตลักขณสูตร ซึ่งทำให้พระปัญจวัคคีย์บรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา
ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร แก่ปัญจวัคคีย์
ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
ที่มาของภาพ www.photobucket.com

จากนั้น พระองค์ได้เสด็จไปแสดงธรรมโปรดพระยสะและพวกอีก 54 ท่าน จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ในครั้งนั้นจึงมีพระอรหันต์รวมทั้งพระองค์ด้วยทั้งสิ้น 61 พระองค์พระพุทธเจ้าจึงพระดำริให้พระสาวกไปประกาศศาสนา โดยมีพระปฐมวาจาในการส่งพระสาวกออกประกาศศาสนาว่า “ดูก่อนพระภิกษุทั้งหลาย เราหลุดพ้นจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ และของมนุษย์ แม้พวกเธอได้หลุดพ้นจากบ่วงทั้งปวงทั้งของทิพย์และของมนุษย์เช่นกัน พวกเธอ จงเที่ยวไปเพื่อ

[illegible]

ที่มาของภาพ www.dhammalife.com

พุทธศาสนาหลังพุทธปรินิพพาน

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว พระพุทธศาสนายังเจริญในอินเดียสืบมา ความเจริญของพุทธศาสนาขึ้นกับว่าได้รับการส่งเสริมจากผู้มีอำนาจในสมัยนั้นหรือไม่ ถ้ามีก็มีความรุ่งเรืองมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลากาลล่วงไป ความขัดแย้งอันเกิดจากการตีความพระธรรมคำสอนและพระวินัยไม่ตรงกันได้เกิดขึ้นในหมู่พระสงฆ์ จึงมีการแก้ไขโดยมีการจัดทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัยที่ถูกต้องไว้เป็นหลักฐานสำหรับยึดถือเป็นแบบแผน

การสังคายนาครั้งที่ 1

การสังคายนาครั้งที่ 1 กระทำขึ้น หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานได้ 3 เดือน ณ ถ้ำสัตว์บรรณคูหา กรุงราชคฤห์ โดยพระมหากัสสปะเป็นประธาน พระเจ้าอชาตศัตรูเป็นองค์อุปถัมภ์ พระอานนท์เป็นผู้ให้คำตอบเกี่ยวกับพระธรรม และพระอุบาลีเป็นผู้ให้คำตอบเกี่ยวกับพระวินัย มีพระอรหันต์เข้าร่วมในการสังคายนา 500 รูป กระทำ 7 เดือนจึงแล้วเสร็จ

การสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นเพราะพระสุภัททะกล่าวจาบจ้วงพระธรรมวินัยหลังพุทธปรินิพพานเพียง 7 วัน ทำให้พระมหากัสสปะ ดำริจัดสังคายนาขึ้น ในการสังคายนาครั้งนี้ พระอานนท์ได้กล่าวถึงพุทธาณุญาตให้สงฆ์ถือนสิกขาบทเล็กน้อยได้ แต่ที่ประชุมตกลงกันไม่ได้ว่า สิกขาบทเล็กน้อยคืออะไร พระมหากัสสปะจึงให้คงไว้อย่างเดิม

เมื่อสังคายนาเสร็จแล้ว พระปราณะพร้อมบริวาร 500 รูป จาริกมายังแคว้นราชคฤห์ ภิกษุที่เข้าร่วมสังคายนาได้แจ้งเรื่องสังคายนาให้พระปราณะทราบ พระปราณะแสดงความเห็นคัดค้านเกี่ยวกับสิกขาบทบางข้อและยืนยันปฏิบัติตามเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกแยกในคณะสงฆ์

การสังคายนาครั้งที่ 2 : มูลเหตุการแตกนิกาย

เมื่อพุทธปรินิพพานล่วงไป 100 ปี ภิกษุชาววัชชี เมืองเวสาลี ได้ตั้งวัตถุ 10 ประการ ซึ่งผิดไปจากพระวินัย ทำให้มีทั้งภิกษุที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจนเกิดการแตกแยกในหมู่สงฆ์ พระยสกากันทบุตรได้จาริกมาเมืองเวสาลี และทราบเรื่องนี้ ได้พยายามคัดค้าน แต่ภิกษุชาววัชชีไม่เชื่อฟัง ภิกษุที่สนับสนุนพระยสกากันทบุตรจึงนำเรื่องไปปรึกษาพระเถระผู้ใหญ่ในขณะนั้น ได้แก่ พระเวทส พระสัพพามีเถระ เป็นต้น จึงตกลงให้ทำการสังคายนาขึ้นอีกครั้ง

ภิกษุชาววัชชีไม่ยอมรับและไม่เข้าร่วมการสังคายนาครั้งนี้ แต่ไปรวบรวมภิกษุฝ่ายตนประชุมทำสังคายนาต่างหาก เรียกว่า มหาสังคีติ และเรียกพวกของตนว่า มหาสังฆิกะ ทำให้พุทธศาสนาในขณะนั้นแตกเป็น 2 นิกาย คือ ฝ่ายที่นับถือมติของพระเถระครั้งปฐมสังคายนาเรียก เถรวาท ฝ่ายที่ถือตามมติของอาจารย์ของตนเรียก อจารีวาท

อีกราว 100 ปีต่อมา สงฆ์ทั้ง 2 ฝ่ายมีการแตกนิกายออกไปอีก หลักฐานฝ่ายภาษาบาลีว่าแตกไป 18 นิกาย หลักฐานฝ่ายภาษาสันสกฤตว่า แตกไป 20 นิกาย ได้แก่

หลักฐานฝ่ายบาลีเถรวาท แยกเป็น นิกายมหายานิกาวาท แยกเป็น นิกายลัทธิวัชรณิกาวาท แยกเป็น นิกายกัสสปิกาวาท นิกายสังกัณติกาวาท นิกายสุตตาวาท นิกายธรรมคูดาวาท นิกายวัชชีปุตตาวาท แยกเป็น นิกายขัมมตตริกวาท นิกายภัทธานิกาวาท นิกายฉันนาคาริกาวาท นิกายสมัตติยวาท นิกายมหาสังฆิกะ แยกเป็น นิกายเอกัปปโยหาริกาวาท แยกเป็น นิกายพหุสสุตติกาวาท

นิกายปัญญติกวาท นิกายโคกุลิกวาท นิกายเจติยวาท

หลักฐานฝ่ายสันสกฤตเถรวาท แยกเป็น นิกายเหมวันตวาท นิกายสรวาสติวาท แยกเป็นนิกาย
มหิสาสกวาท แยกเป็น นิกายธรรมคุป นิกายกาศยปิกวาท นิกายเสาตรันติกวาท นิกายวาตสีปุตริย
แยกเป็น นิกายคันนาคาริกวาท นิกายสามมมิตยวาท นิกายกัทรยานิยวาท นิกายธรรโมตตริยวาท
นิกายมหาสังฆิกะ แยกเป็น นิกายเอกยวาท นิกายโลโกตรวาท นิกายโคกุลิกวาท นิกายพหุ
ศรติยวาท นิกายปัญญตวาท นิกายใจติกวาท นิกายอปรเสลียวาท นิกายอุตรเสลียวาท

การสังคายนาครั้งที่ 3

การแพร่กระจายของพุทธศาสนาในสมัยพระเจ้าอโศก
มหาราชเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เพื่อกำจัดพวกเดียรถีย์
ปลอมบวชในพระพุทธศาสนา มีพระโมคคัลลีบุตรติสสะเป็นประธาน
ใช้เวลา 9 เดือนจึงสำเร็จในการสังคายนาครั้งนี้ พระโมคคัลลีบุตรติสสะ
ได้แต่งกถาวัตถุขึ้น เพื่ออธิบายธรรมให้แจ่มแจ้ง

พระเจ้าอโศกมหาราช

ที่มาของภาพ www.oknation.net

หลังจากการสังคายนาสิ้นสุดลง พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณทูต 9 สาย
ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ

1. คณะพระมัทสนันติกเถระ ไปแคว้นแคชเมียร์และแคว้นกันธาระ
2. คณะพระมหาเทวะ ไป มหิสกมณฑล ซึ่งคือ แคว้นไมซอร์และดินแดนลุ่มแม่น้ำโคธาวารี
ในอินเดียปัจจุบัน
3. คณะพระรักขิตะ ไปนวนวาสีประเทศ ได้แก่ แคว้นบอมเบย์ในปัจจุบัน
4. คณะพระธรรมรักขิต ไป อปรันตกชนบท แถบทะเลอาหรับทางเหนือของบอมเบย์
5. คณะพระมหาธรรมรักขิต ไปแคว้นมหาราษฎร์
6. คณะพระมหารักขิต ไปโยนกประเทศ ได้แก่ แคว้นกรีกในเอเชียกลาง อิหร่าน และเตอร์กิสถาน
7. คณะพระมัทฉิมเถระ ไปแถบเทือกเขาหิมาลัย คือ เนปาลปัจจุบัน
8. คณะพระโสณะ พระอุตตระ ไปสุวรรณภูมิ ได้แก่ ไทย พม่า มอญ
9. คณะพระมหินทระ ไปลังกา

กำเนิดมหายาน

พระพุทธศาสนามหายานเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 6-7 โดยเป็นคณะสงฆ์ที่มีความเห็นต่างจากนิกายเดิมที่มีอยู่ 18 - 20 นิกายในขณะนั้น แนวคิดของมหายานพัฒนามาจากแนวคิดของนิกายมหาสังฆิกะและนิกายที่แยกไปจากนิกายนี้ จุดต่างจากนิกายดั้งเดิมคือคณะสงฆ์กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการเป็นพระโพธิสัตว์และเน้นบทบาทของคฤหัสถ์มากกว่าเดิมจึงแยกออกมาตั้งนิกายใหม่ เหตุที่มีการพัฒนาลัทธิมหายานขึ้นนั้นเนื่องจากแรงผลักดันจากการปรับปรุงศาสนาพราหมณ์ มีการแต่งมหากาพย์รามายณะและมหากาพย์เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านให้ภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า กำหนดให้มีพระเจ้าสูงสุด 3 องค์ คือพระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวร ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากกษัตริย์ ศาสนาพราหมณ์จึงฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ฝ่ายพุทธศาสนาจึงจำเป็นต้องปรับตัว แรงบันดาลใจจากบุคลิกภาพของพระพุทธองค์ ฝ่ายมหายานเห็นว่าพระพุทธองค์เป็นบุคคลที่ยิ่งใหญ่ ไม่ควรสิ้นสุดหลังจากปรินิพพาน ทำให้เหมือนกับว่าชาวพุทธชาติที่พึ่ง จึงเน้นคุณค่าของพระองค์ ในฐานะที่เป็นพระโพธิสัตว์ เน้นให้ชาวพุทธปรารถนาพุทธภูมิ บำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ช่วยเหลือผู้อื่น ภายหลังจึงเกิดแนวคิดไตรกายของพระพุทธเจ้า เกิดจากบทบาทของพุทธบริษัทที่เป็นคฤหัสถ์ เพราะลัทธิมหายานเน้นที่การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ซึ่งพระโพธิสัตว์เป็นคฤหัสถ์ได้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น คณะอาจารย์ที่สำคัญของนิกายมหายานคือ พระอัสวโฆส พระนาคาชุน พระอัสสะกะ พระวสุพัณรุ เป็นต้น หลังจากการก่อตัว พุทธศาสนามหายานซึ่งมีจุดเด่นคือสามารถปรับตัวให้เข้ากับความคิดดั้งเดิมที่แตกต่างไปในแต่ละท้องถิ่นได้ง่ายกว่าพุทธศาสนาเถรวาทซึ่งเป็นแบบดั้งเดิมได้แพร่กระจายออกจากอินเดียไปในทวีปเอเชียหลายประเทศ

การแพร่กระจายของมหายานระหว่างพุทธศตวรรษที่ 6 -15

อินเดียและความเสื่อมของพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามหายานในอินเดียได้รับการสนับสนุนโดยราชวงศ์กุษาณ เมื่อสิ้นสุดราชวงศ์กุษาณ พุทธศาสนาได้รับการอุปถัมภ์โดยราชวงศ์คุปตะ มีการสร้างศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนา คือ มหาวิทยาลัยนาลันทาและมหาวิทยาลัยวิกรมศิลา ในอินเดียตะวันออกเฉียงเหนือมีอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เช่น พระนาคาชุน พุทธศาสนาในสมัยนี้ได้แพร่หลายไปยังจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนกระทั่ง การสิ้นสุดอำนาจของราชวงศ์คุปตะจากการรุกรานของชาวฮั่นในพุทธศตวรรษที่ 11

บันทึกของหลวงจีนอี้จิงที่มาถึงอินเดียในพุทธศตวรรษที่ 12 กล่าวว่า พุทธศาสนารุ่งเรืองใน
อันธระ รัชยกตะกะ และ ทราวิท ปัจจุบัน คือรัฐอันธระประเทศและทมิฬนาฑูยังมีชาวพุทธในเนปาล
และสลังกะ ในอาณาจักรคังทา (รัฐเบงกอลตะวันตกในปัจจุบัน) และ ธรรมวรรธนะ เมื่อสิ้นสุดยุค
อาณาจักรธรรมวรรธนะ เกิดอาณาจักรเล็กๆขึ้นมากมาย โดยมีแคว้นราชปุตให้การอุปถัมภ์
พุทธศาสนา

จนกระทั่ง ยุคจักรวรรดิปาละในเบงกอล พุทธศาสนamahayanรุ่งเรืองอีกครั้ง และได้
แพร่หลายไปยังสิกขิมและภูฏาน ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13-17 เมื่อจักรวรรดิปาละปกครองด้วย
กษัตริย์ราชวงศ์เสนะที่นับถือศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธจึงเสื่อมลง

ศาสนาพุทธในอินเดียเริ่มเสื่อมลงอย่างช้า ๆ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา ความ
เสื่อมในอินเดียตะวันออกเริ่มตั้งแต่จักรวรรดิปาละหันไปส่งเสริมศาสนาฮินดูไวษณพนิกาย ส่วนใน
อินเดียเหนือเริ่มเสื่อมตั้งแต่ พ.ศ. 1736 เมื่อชาวเติร์กที่นับถือศาสนาอิสลาม นำโดยมุฮัมหมัด กิลญี
บุกออินเดียและเผ่ามหาวิทยาลัยนาลันทา ตั้งแต่ พ.ศ. 1742 เป็นต้นไป ศาสนาอิสลามแพร่เข้าสู่พิหาร
ทำให้ชาวพุทธโยกย้ายไปทางเหนือเข้าสู่เทือกเขาหิมาลัยหรือลงใต้ไปที่ศรีลังกา นอกจากนั้น
ความเสื่อมของศาสนาพุทธยังเป็นผลมาจากการฟื้นฟูตัวของศาสนาฮินดู ภายใต้การนำของขบวนการ
ต่าง ๆ เช่น อธิวตะ ภักติ และการเผยแพร่ศาสนาของนักบวชลัทธิชูฟี

เพื่อน ๆ ลองทำแบบฝึกหัดดูหน่อย เรื่อง
ง่ายสำหรับพวกเราอยู่แล้ว

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	กิจกรรมที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ส 32101		หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา		
ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....		

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยโบราณและในสมัยปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างไร

.....
--

2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยโบราณและในสมัยปัจจุบันมีความคล้ายคลึงกันอย่างไร

.....
--

(พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)